

Igényes tájékozódás és tájékoztatás

Fókuszban a teológiai és vallástudományi adatbázisok.
Tudósítás az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének
szakmai napjáról

Az utóbbi évtizedekben a könyvtárak működésére rendkívül nagy hatást gyakorol, hogy az oktatásban, a tudásközvetítésben és a kutatómunkában mind nagyobb szerepet játszik az információs technológia robbanásszerű fejlődése, valamint ezzel egyidejűleg a szakirodalom, az információ és az adatok dinamikus növekedése. A könyvtárban hagyományos nyomtatott, fizikai formában megtalálható és hoz-

zá-férhető könyvek és folyóiratok mellett jelentősen emelkedik a szerepe és a mennyisége az online elérhető információknak.

Ezáltal megnőtt a könyvtárak és könyvtárosok felelőssége, hogy a felhasználók köre a több-féle jellegű tudásanyag, információ és adat tartalmát elérje, megismerje és a lelőhelyek között eligazodjon.

Ezek a kihívások nem kerülnek el az egyházi könyvtárakat sem, melyek fenntartói között számos egyházi felsőoktatási intézményt, egyetemet találunk, elsősorban ezek tanárait, hallgatóit kell segíteniük a tájékozódásban és tájékoztatásban a minőségi oktatás, tanulás érdekében. A konferencia szerzőit az motiválta, hogy az egyházi könyvtárosokat támogassa, felkészítse ebben a sokszor nagyon bonyolult és szövevényes útkeresésben. A rendezvénynek az Evangélikus Hittudományi Egyetem Könyvtára adott otthont 2023. március 7-én. Már érkezéskor, a kapun belépve a pontos iránymutatás szemmel látható volt Melanchton Fülöp személyében. /Philipp Melanchton (1497–1560) német teológus, reformátor Luther Márton munkatársa/

Elsőként **Hoczopán Szabolcs**, a SZTE Klebelsberg Könyvtár Tartalomszolgáltatási Osztály osztályvezetője *Kutatástámogatás a bábeli zűrzavarban* címmel adott elő. Bemutatta, hogy a szegedi egyetem könyvtárában hogyan próbálják megvalósítani a kutatástámogatási feladatokat. Hat pontban rendszerezett összefoglalása az alábbi:

1. Online források biztosítása:

- a) fontos a piac ismerete;
- b) a statisztikák /aktív, elutasított, országos / figyelése megkerülhetetlen – a Compass analízis modul jó segítséget jelent, de egy kis hardware megerősítésre szükség lenne. (<https://compass.mtak.hu>);

2. Tartalomfeltárás:

- a) metaadatok;
- b) linkfeloldó szolgáltatás;
- c) e-források használata;
- d) rekordokba beágyazott fulltext linkek;
- e) könyvtárközi kölcsönzés;
- f) folyóiratoknál a Gold Open Access tartalmakat az EBSCO Discovery Service-n keresztül szolgáltatják;

3. Segítség a források közti eligazodásban:

- a) az E-help segélyszolgálatban három kolléga várja a bejelentkezéseket;
- b) online forrásképzéseket indítanak;
- c) felhasználóképző videók a You Tube csatornán, melyeket félévente frissítenek;

Varga Imre Kapisztrán OFM

4. Publikálás támogatása:

- a) szerzők, kutatók segítése a publikáció folyamatában külön felületen történi;
- b) humánerőforrás igényes szolgáltatások pl. folyóirat ajánlás, predátor vadászat, önlágium vizsgálat – könyvtáros munkatársak végzik;
- c) anyagi erőforrást igénylő szolgáltatások pl. E-learning rendszer, lektorálási szolgáltatás: külső cég végzi, nyelvtani ellenőrzés még tervezet;

5. Publikálási lehetőségek biztosítása:

- a) nemzetközi publikálási lehetőségek biztosítása;
- b) előzetes igényfelmérés;
- c) publikációs számok követése;
- d) az erőforrások elosztása és figyelése;
- e) kiadói változások lekövetése;
- f) publikációs keretszerződések, egyéb publikációs források, szerzők „útbaigazítása”;

6. Eredmények tudományometriai utánkövetése:

- a) számokkal jellemezni a tudományos teljesítményt: Hirsch-index; statisztika; impaktfaktor; Q 1-4; MTMT presztízs;

Másodikként **Tamási Balázs**, az OR-ZSE Könyvtára igazgatója előadása következett: *Egyházi Könyvtárak az EISZ-ben* címmel. A bevezetésben vázolta az EISZ szolgáltatási és működési feladatait. A költségvetési támogatásból megvalósuló tudományos publikálás és tartalomszolgáltatás tekintetében az előadó elmondta, a közgyűjteményi feladatkör ugyan háttérbe szorult, de így is 272 intézmény vesz részt az EISZ-hez kapcsolódó munkában. A 272 intézményt mindössze 22 tag képviseli, az egyházi felsőoktatási intézményeket 1 fő, maga az előadó. Befolyásunk legfeljebb a „mérleg nyelve”.

Az EISZ előfizetők összetétele és az egyháziak aránya 2023-ra igencsak megváltozott. Az ADT EISZ-en keresztül történő szolgáltatása korábban megszűnt, emiatt a szerzetesi és egyházmegyei tagok zöme kilépett az EISZ-körből (12 volt, 2 marad), 14 szakkönyvtárból 2 egyházi szakkönyvtár. 2023-ra az egyháziak száma összesen: 23, ezen belül 18 EKE-tag – ez mindössze 9%-a az EISZ-tagság teljes létszámának.

Új teológiai tartalmak jelentek meg az EISZ kínálatában az elmúlt három évben: Szent István Társulat, Múlt és Jövő (Szaktárs.hu) Brill és De Gruyter Encyclopaediák (Encyclopedia of Early Christianity Online, Encyclopedia of Jewish History and Culture Online, Religion Past and Present Online, World Christian Database, Encyclopedia of the Bible and Its Recep-

tion Online sajnos csak 5%-os állami támogatással). A kiemelt egyházi előfizetésű külföldi adatbázisok támogatása radikálisan csökkent (pl. a legnépszerűbb JSTOR 50%-ról 10%-ra), de a magyar tartalmaké szintén (pl. ADT 0%). Ugyanakkor a kutatók igénye hatalmas. A támogatások ilyen mértékű csökkenése legérzékenyebben a kis és közepes egyházi felsőoktatási és szakkönyvtárakat érinti, de még kitartanak. Túlsúlyba került a természettudományi adatbázis-támogatás.

A támogatás arányos(abb) elosztása érdekében Tamási Balázs javaslatokat tett. Többek között az EISZ Titkárság megkeresést javasolja az EKE részéről, szorosabb együttműködést az EKK-val vagy külön minisztériumi adatbázis-támogatás igénylését.

Dudás Anikó a PPKE BTK könyvtárvezetője *Elvárások és igények mentén alakuló feladatok és szerepek* címmel osztotta meg gondolatait és tapasztalatait a nagy létszámú közönséggel. Előadását Gaálné Kalydy Dóra-idézettel kezdte: Manapság „könyvtárba beiratkozva az egész könyvtári rendszer szolgáltatásait igénybe lehet venni”. Az egyetem könyvtára új épületbe költözik, és ez jó alkalom arra, hogy a tervezésben, stratégia kidolgozásában a karok is részt vesznek. A hallgatókat egy felmérésbe bevonva megtudták, hogy mit várnak egy 21. századi egyetemi könyvtártól.

1

Legyen „okos épület”! Őrizze a könyvtár több évezredes sablonfeladatait, de a digitális közösséget szolgálja.

2

Legyen közösségi funkciója, hogy amennyiben a könyvtár rendelkezne külön konferenciateremmel, úgy a közösségi funkciónak való megfelelés még inkább megvalósulhatna események rendezésével (tudományos konferenciák; koncertek; minden, ami kultúra, tudomány és összehozza az embereket).

3

Legyen élménytechnológiai funkciója: új eszközöket beszerezni az információk élményközpontú átadásához, illetve ezekhez az eszközökhöz programokat készíteni pl. VR-szemüvegek, hologramok a szemléltetéshez.

A délelőtti elméleti képzést néhány gyakorlat, konkrét adatbázis-használati bemutató követte. Elsőként **László Virgil**, az EHE Újszövetségi Teológia Tanszék vezetője mutatta be a *Biblework* szoftvert, amely a bibliai szöveg exegéziséhez használható több, mint 200 bibliafordításban, 40 nyelven. Az adatbázist Egyesült Államokban fejlesztették 26 éven keresztül, a munka 2018 júniusában zárult. Elsődleges funkciója a szótár, analitika, de konkordancia is egyben. Térkép modul és fotóalbum is kapcsolódik a bibliai helyszínek bemutatásához, diagramkészítésre is alkalmas. A professzor úr a poiéw alkot, teremt ige szemantikai elemzésén keresztül mutatta be a programot. <https://www.bibleworks.com/> Az EHE Könyvtára 2016-ban vásárolta meg, az ára akkor 4036 USD volt.

Varga Imre Kapisztrán OFM, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola tanára azt a kérdést fejtette ki, hogy *Mennyi teológiát kell tudnia egy teológiai szakkönyvtárosnak? Az egyházi könyvtárak többségének fejlődése nem volt mindig folyamatos, számos cezúrát találunk a gyűjtemények életében. Dr. Karácsonyi János művét a Szt. Ferencz rendjének története Magyarországon 1711-ig címmel hozta példaként arra, hogy a hatalmas barokk kor anyagához nincs elég kutató, nincsenek meg a források. A Historia domus helytörténeti jelentőségű, de a konstitúciók, prédikációk „nem érdekesek”, senki nem olvassa. Egy teológiai könyvtárban fontos a háttérismeret és a felekezeti nyelvezet ismerete. Az egyházi könyvtáros szemlélete tudatosítani azt, hogy ő maga része, őrzője az adott „szent kultúrának”.*

Vendéglátónk az EHE könyvtárának vezetője

Mészáros Kornélia előadása volt az utolsó *JSTOR, EBSCO, ATLA, Szaktárs ... és amiről nem is tudunk* címmel. Egy kérdéssor alapján előadónk bemutatta, hogyan lehetünk az olvasók segítésére a szakirodalom online megtalálásában, keresésben. A következő adatbázisok kerültek elének: ATLAS, Compass, archive.org, IxTheo és JSTOR a keresési és szűkítési lehetőségeivel. Köszönet a szervezők és az előadók színvonalas munkájáért!

A szakmai napot a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.